Массе а мехий пролетарёш, вIашагIкхета!

СЕ РДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарча Советаи Министрий Советаи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз. ● ЕРА, 6 сентябрь, 1973 шу. ● № 107 (5368). Мах 2 кеп.

МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ—ДУККХАГIА

МайсагIча пятилетка кхоалагIча, хоалгамбеча шера плани тIаийца социалистически дехкараш ханад хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь а йоазрашъ хьинар кхо ца еш кхъьсгаи бо Нохч - ГIалгIай республикера мехкаьттахой. Царех дуккхачар толамца кхоачашду шоаш тIаийца дехкараш. Кхьастта дика мохьхьарга-на белгалъяьна а ух шера «Горскнефть» НГДУ коллектив. Мехкаьттеи гази яккхара бархI бетта план 29 - ча августа кхоачашъ ца. Планаи соагIа цо дахьккад 19.300 гарга тонн мехкаьттеи 4 миллионо 500 эзарн кубически метр газин. Дика тоаинад цун дерриг техникэ - экономически хьокхамаш а.

Иштта дика кхъьсгама толамаш цо дахара керттера бахьан да шиъ ерригача резервхьо цо бисза пайда эцаш хилар. Мехкаьттта духхагIа дакхъара шига чакхйоаз дукха геолого-технически иероприятеи. Кхьанча фонда бонн а ца беш латтаи скважинашта капиталъен ремонт а еш кхъьдоладоийт мехкдаьтта, кислотни обработкаш ю, дуккхача скважинашкара шоллагIча методагIа «ГIаьржа доашуъ доах.

Шоай кхъьсгаи иштта дика вIашагIехьа а бахьква пачччахьлахен плани тIаийца социалистически дехкараши толамца кхоачашдеи ба «Сунжанефть», «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахой.

Цхьабакъда, ерриг республика хьанйача мехкдаьттахоша кхоачашъ мехкдаьттеи гази яккхара пачччахьлахен плани тIаийца социалистически дехкараши. Мехкдаьтта дакхиира ворхI бетта плар республика мехкдаьттахоша 97,6 процент мара кхоачашъьеш. Из бахьан долаш тIаднса пачччахьлахен дехкар 212 эзар тонн и.

Иштта дожкха пачччахьлахен дехкар тIаднсарга керттерча дакъье бехкгочкане и «Старогрозненфть» НГДУ коллектин. Цо 7 бетта план 96,9 процент мара кхоачашъьеш, хIинца цунна тIаднса пачччахьлахкен дехкар 192 эзар тонн и. «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахошта тIаднса пачччахьлахен дехкар 42.200 гарга тонн «ГIаьржа доашуъ да. Цар шолгI плани тIаийца дехкараши кхоачаш цо дара бахьанаш духхъа да. Кхеанга я мехкдаьтта кIеж а техийнад буруз дехтараша мехкдаьттахошна хьаженна скважинаш. Кхььаьна фонда скважинашкара хьадоагIа мехкдаьтта кIеанг на далийтара тIаерзаяь йола мероприятеи чакхъьхара болх эсала ден. Цу управленешка болх ца беш соцань латт тIаьш кхъьна скважинаш. Уж болх бе йолаш дика духхагIа хуралер доаккхаи дола мехкдаьтта.

Мехкдаьтта духхагIа дакхъара IальнашмаI чIоагIа доархIама да кхъьнача фонда скважинашта капиталъен ремонт яр, болх беш йолча скважинашта кислотни обработка ар, форсированни режимагI уж яхар, кхыйола геолого - технически мероприятеш чакхъьхар, ранчашъ хьаженна новатораштен кхарагIийнйаргаш хинначъа производствона юкъехкахьар.

Пхе шера план а тIаийца социалистически дехкараш а толамца кхоачашдагIара бокхха бехктокхан тIаднт буруз дестгаратта а геологоразведка. Уж дехкараш а ца беш дика доаддаи моттигIаш лахен уж тахнех, мехкдаьтта запасаш духхагIа хилийта, буруз а тохаш эксплуатационникашна мехкдаьтта кIеж теха скважинаш дIатеда.

Уж дехкараш дизза кхоачашдара хьинар кхо ца деш кхъьсг шоашта тIалатта бехктокхан дика кхетабеча Карабулакни Горячеводски буруз тохара бахьий управленешкарча буруз дестгаратта. Цар хинад дуккха хьалха кхоачашъьеш буруз тохара бархI бетта план. Планаи соагIа цар техад эзарап метраш буруз. Иштта дика делац из болх кхъьна управленешна. Цар бехкагIа на тохаи шеа буруз иттаз эзарап метраш да. Кхьастта эсала лел буруз тохара болх Октябрьски буруз тохара бахьий управленеи. Нагахь бутт бигIад цо пачччахьлахен план кхоачашъь.

Иштта эсала цун болх лелара керттера бахьан да буруз тохара технологи цо техлаир, духа хаарен а ен пачччахьлахкенна бIаьш эзараш сомаш зе дар, болх ца беш латташ духхъа ха зехьа йоазр. Буруз дестгарий болх цIенхаштта тоабе, кхоачамбоашараш цIендаь дIадаха дехкарайна да буруз тохара бахьий управленеи кулгалхой, партийнаи профсоюзни организацеш, специалисташ.

ТIаийца социалистически дехкараш толамца кхоачашдара хIара мехкдаьттеи гази йоахача управленеи болх ца беш латта ерриг скважинаш болх бе йолаялийта еза, дуккагIа капиталъен ремонт е еза скважинашта. Мехкдаьттеи гази кIезигдуу латтача скважинашка цахьдаьш чакхъьхьа еза геолого - технически мероприятеш, хан-хан-нахьа скважинашта соляно - кислотни обработка е еза. Шоай болх тоабе беза скважинашта лъьтан кIелен капиталъний ремонт еча бригадаша.

Мехкдаьтта духхагIа дакхъара сихарIен кIоапрагIен буруз тоха дехкарайна да вай буруз дестгаратт. Заданеш кхоачаш ца еш кхъьнхча коллектив хила йиш яц. ЦIенхаштта кхъьсам лоаттабе беза. буруз тохача авареш ца хилийтара. Цу тIулакха е йоагIгIача тайпара герко е еза буруз тохара болхий управленеи кулгалхоша, партийнаи профсоюзни организацеш.

Мехкдаьттахошка овсарегIа кхъьсгийтара хаинаьлы производствана юкъехкахьа еза керда техникен технологни. Луш дола мехкдаьтта кIезигдала доладенна скважинаш форсированни режимагта яха дехкарийла ба цу тIулакха бехктохкамера специалисташ.

Пятилетка кхоалагIча шера плани тIаийца социалистически дехкараши толайца кхоачашдар хIара коллектива сийлен дехкар да.

ЯХЬЕ КОТАЛО ЬЯККХАРАШ

Шаккха ца хиннача тайпара хьинар айдена кхъьсг ийслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера «Чечнигсельстрой» треста ГIишлонхошца. Цхьа бутт ПIабохийташ цар пачччахьлахен плани тIаийца социалистически дехкараши тIехкхоачаш ца деш. Цудухьа планагIа лаьрхIа хинначух хьалха скIалъьь а яьха эксплуатаце дIаенна дукха лоархIаме объекташ.

Царна юкъе я Назранера кирпишкаш ю завод, водопровод, Грозненски, районера № 3 йолча сомийн башадарийн совхозера 3 эзар квадратни метр йола теплицаш, Наурски районера 400 моттиг йола кинотеатр, 86 кубически метр Iы сахьата луш йола Сернодоводски техникумера котельни, иштта дукха нах чубаха цIенош деша дола хе йолчача берий уж рекденеш, пиколаш, кхьярашъ. Август бутт бовча деношка Наурски районера Ленина цIерагIа совхозе хьалъьь а яьккха эксплуатаце дIаенна 520 тонн чуйода фрук. тохранилище.

Треста коллективно генподрядчIа ГIишлой-монтажни балхашдара бархI бетта план 107 процент кхоачашъьеш. Планагта лаьрхIачул соагIа даьд 619 эзар сома маьхта ГIишлой-монтажни балхаш. Кхьа а зикагIа да шиъ низама ГIишлой монтажни балхаш дара лаьккье цо дахьа толамаш. ГIишлой - монтажни балхаш дара бархI бетта эзаран 113,4 процент кхоачашъьеш. Уж бетта чотах треста ГIишлонхошгI 959 эзар сом мах бола ГIишлой-монтажни балхаш дьъд.

Уж кхъьсгаи толамаш доахьа чу яьржача социалистически яхье пахьадаш хьалха латаш я Висангов Мурада куштадева № 921 йолча дIа-кхоа лелача механизированни колонна коллектив. ГIишлой-монтажни балхаш дара бархI бетта план 119,2 процент кхоачашъ а еш, планаи соагIа цо дьъд 297 эзар сома маьха балхаш. Иштта дика кхъьсгаш ба Нанахаев Алаш керте латтача МПК-557 ГIишлонхоЙ. Цар бархI бетта заданеи соагIа дьъд 137 эзар сома маьха ГIишлой-монтажни балхаш.

Уж шера иштта дика кхъьсг нн. Бархударова, Эльдарханова кулгалдеча дIа-кхоа лелача механизированни колоннай ГIишлонхоша.

Б. КОСТОЕВ.

КПСС Малгобекски горкома пленум

Дукха ха йоллшап КПСС Малгобекски горкома пленум хилар. «КПСС XXIV съезда решенеи кхоачашъьера городской партийни организацне. организаторски болх дIахо йодачча хана тоабараш» доклад йир КПСС горкома хьалхара секретарь П. Г. Кашеева.

Къамъьл деп цо белгалдахкар партийни организацеи, партийни балха формашн методикни эргайоахаш тоаеш хилар, цар структура тоеар, производственни материальни рузька хьакхоллача коммунизм дуккагIа хилар, партийни собрани йоазрашца Хасиханов Зараси Мадинатан. ХIинца дика кхыйкъача тхьамний лорд хьайоаккхаш а из йокъьеш а ба уж. Цар дош деннад хIара гектара тIара тхъо центнера кхоачаш тхьамка дакхха. Из бохкха хьункъам ба, бакъда, денна дош хьакхъьет йиъараша

Партийни организацемка—отчеташи хоржамашн

Хьинар айдар дІадийхар

«Красный пахарь» яхача колхоза боахам ух тІехъарча шерашка дегІахьаш бан. Ух тІехъарча дин шера хІара устагІаи на тІера доаккха тха 700 грамм мара тІаххийгІаш. ХІара шера духхагІа хила деза жа Іулаш ха дІа меи йоца кІезигІашт латт. 48,2 процент тІехъалар жа леладечара рентабельность. Лертгіа болх бен яц колхозе зоотехнически а ветеринарни а службаш. Йоагіаш йола йоаккхо яьяц дикагІа долча фух жа хьалехкахьа.

Уж кхоачамбоацараш дувцаш яр духха ха йоацаш «Красный пахарь» яхача колхоза жа леладеча ферма партортганизадже хинна отчетно - хоржама собрани.

Жа Іуна шоашн цІагІа Іо а хийше бераш ухийг жега хъажа. Царна хан жега доагІача тайпара гІулахх де. Ший ханна-хъа эша гІулахх дІа ца кхачар бахьан долаш жа кІалдуе, духха дов. Из мара кхы бахьан дац цух шера хьалхарча лях бетта кохоче 2400 устагІ къастар, — яьлар партборг секретарь. Жега во хьожаш хинна6 коммунисташ С. Шинанов, Ю. Вагапов, кхыбараш.

Шоашн коммунисташ хилара тарра производстве хьалха латташ, шоай декхараш дизза кхочашдеш хинна6ар уж.

Докладчико дувцар бакъдеш дар прене коммуниста. вокхагІа неда чу жа Іуно У. Меджидова дьх къамаьл:

— Коммунисташ керте латташ болча жа леладерий, — аьлар цо. — вІаштІехьдьлар дІадахача Іай эша доаккар кийде а из ший хиннаьа хьайбаш Іа вокхкхарадоачча хьатІаоза а, ух шерара паччахьалйхенга тха доккхаро план кхочашъьв яле а йоача торонех биэза пайда йийаб ала йийг яц. Боагіача тайпара болх вІаштІехьбьккхабаларе дуккха а дикагІа хургІар ваг толамаш. Хьаьа жа Іангара доахардолча 150 тонн йол хьатІаозаб, ремонт е езача, кхыча балхашка кулг тохаш да тхо.

Корта болаш къамаьл дар коммуниста Б. Салихова дьр. Цо дийпар бруиашка Іуьнаш ахара дІа балхаш эсалл лелдарх, жа леладечча мехапизмаш е езаш хилархх. Кхоачамболаш дац культура а, потребобщества болхлоша а жа леладераша ду гІулахх, аьлар цо.

Отчетно - хоржама собрание йиштта къамаьл дар жа леладеча ферма заведующе Даутабае, кептерча зоотехника Ю. Шадиева, парткома секретара нов. П. Голышева, кхычар. Цар белгалдьккхар цхьаьбоа жа Іуй щоай деалхьара боахам тоабелча колхоза боахама сагота на хилар. Уу тайпара болх - «жа леладераш» духьхал шоай жа тоадеиа а дебаш а хилча общественни боахама дукха уйла ей бан. Царгара лоаттІар хьадеха деза аьина чІоагІдир коммунисташа.

Жа леладегта тоазара, уж лелбара аьшаш мел доаг хІама дІаш да болхоне. Парех пайда оша-да оарцагІбовьа беза коммунисташ. Уж хила беза парте боацаратта хьокхам телаш.

Партийни собране колхозе дола кхочамбоацараш дІадоахардола хоадамбола мероприятеи а оттаяйир, керда партборг а кержар.

М. АВРАГИМОВ,
Шелковской района «Строитель коммунизма» яхача газета болх-ло.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Пятилетка кхоалагІча шера хьинаре къаьсаган я Грозненски бурув тохара балхий управление коллективе. Норма бетта пхи эзаи хьалха кхочашдйир по. хІета. бурув тохара сухала эадаиа 1028 процент. Организованнай дешин бакъво болаш бозд на бен сеца латтйта 7 процент кІезигдер цар. Бурув тохаига кІаьсган чух планаига лаьрхІачуьа 29 иподсентг Декабрь Оьсьан эодаш пачхьалкхеиа кхоиир бІаьш эзараш сомаш.

Къаьстта дика къахьегара белгалъьиина и цу управлеие П. А. Тарахиов керте латта бригада. Цо 15 августе хьатІаохоачаш шера план 80 процент кхоачашъьвй, хІаьта тІаийа социалистически декхараш — 78 процент. Бурув тохарга дІабоаа мах лохбарах, химически реагенташ, электроэиергеи кхоиирах уьх шера пачхьалкхеиа 115 эзар сом пайда баьб цо. Цу бригадина хьалхара ах шу чакхдоалдаш «Грозиефть» объединеие дикагІйоца бурув дет-та бригада» жа сийлеи цІи елар.

ДІалаьхча шера март бетта Праворбережие эгара хьалха мехкалътта тучадьккхарех я из бригада. Цуа тІехьаьгІа бурув а тохаш по яккха йолайир № 125 йола скважина. 20 август хьатІаохоачаи цига техад. 4773 метр бурув. Из куд планагІа лаьрхІачуьа дукхаа дуккхагІа.

Ишшта дика толамаи бригеда дахара керттера баььан да бригадира иий коллектива къаьсган ахетамца вІаштІехьбьккхар. Комиизист хоз. Тарахиов, бригеда наиыстара тагара гергара, ахмаджагІа вола сан. Кает-часта бригадерие бурув детгаига бурув дегтаига бурув дегтаига процесса къаьсган, дьалхьаьа дета декхараи довзийтар. Цуьа ма. Къаьсган да толамаи дахара новкъостаа ду иха дегза сайна бартгаига бригадер кхоачашдеи дукхагІа. Ишшта хІара ю Нарех - ба сменни мастерар Сайпаев Даламбик, Зеленцов Василий, бурув детгарий гІоначи Дадаев Хіарон, Лизунов Юрий, Ибрагимов, Хьамзат, кхыбараш.

Ишшта дика къа з а хьегаш «Грознефть» объединеие дикагІйоца бригада» яха сийлеи цІи яьккхай Шидиев Іумар керте латтача бурув детгача бригада. Вай республике меттеп мехка а эгара кІоаргагІа бурув техад цо. Бурунинан-І яха скважина йоакхача тохан дика бурув 5994 метр кІоарглеиад.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски бурув тохара балхий управление Центральни инженерно - технологически служба сменни мастер.

Къахьегам кхетамца вІаштІехьбаьккхача

1973 шера шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьег «Горекнефть» НГДУ бригадаша, пехийи РИТС-аьи коллективаша. Цар къовсам лоаттабу «1973 шера социалистически яхье кохьяьнар» яха сийлеи значок яккхара.

Мехкдьттеи гази яккхареи цуиига реализаци яхеи бархІ бетта план 101,1 процент кхоачашъьвй мехкдьттахоша. Планига лаьрхІачуь совгІа дьккхад 19,5 эзар гарга тоии мехкдьттеи 4,5 миллион кубически метр гази. Къахьегама оисарле лаккхара задаиа цІьа процент гаргга тІехкоачашъьвй. хІьата соахкд укх хана хинначуь дукхха духхагІа я из. Геолого - технически мероприятеи чакхъьхарах. Такхийта мехкдьтта 245600 совгІа тоии я.

Цхьайоача мехкдьтта доахача моттигашка хьадоагІа «Іьаржа дошуь» кІезигІуш моттигаш йийлу. Цуииа дуаздеина хувцаху предприяте экономически кьохкамаи я. Цу хьала тІа я хІаиз тха предприяти. Цоагіа хала хьлар тхоиа дІадаха шу, хІиий аьлча Эльларово яхача моттигера мехкдьтта кІезигдала долладелар, кхыметтел юхьбаица 5 эзар тоии мехкдьтта дийпахьи быси луш хиннача № 58 йолча скважиноюгу луш хар.

Цу гІулакхо ДІадекар бохь ошлангара деиз хувпар. Цхьа ха яр скважинашкара эиЙ саииа мехкдьтта хьадоаргІаш. Цу хапа операторий, геологий, технологий керттера декхар дар скважинаи дебитара хьежиига, хьалхара долча мехкдьттаиа регулировка елга. Хіаиз гІулакхаш дьлладелнад. Давлеии кІезигІьялар бахьаиие мехкдьтта хьа иа доаГІаш дисар. Сихха хьалье йийзар мехкдьтта тІоаиашка хий чу а ухийташ давлеии хилйтара лаьрхІа. № 2 йола блочаш иесеки станци. Цу дар мехкдьтта тоаиашкара дІабоаиаи латта давлеии сиха коиистантгара. Хий чудкхаге долаидер № № 51, 50, 70, 73, 78, 66 йолча скважинашка. Хіаиз деии бу ей скважинашка оу дохийтар 8 эзар кубически метр гаргга хий. Цуд тІехьаьгІа ййолар мехкдьтта тІоаиашкара давлеии хьалха хиннача боярата кхаа долладелар доаккхаш долл мехкдьтта.

Болх ритмично бара, мехкдьтта духхагІа хилийтара шеикаитта ший болх тоабе декхарийла я Грозиеиски бурув тохара балхий управление коллектив. Укх шера мехкдьтта кІеж а тохийтаи цхьаьккха скважина хьаеиаиш цо эксплуатационникашка.

Къстта тха управление цІаккха хургдоаиаи дІадаргда эезва газ йоагІлга. Вай мехка духьъашка хьалъеи латт укхаза мехкдьттеи газ цхьаиа хІьаихйтара экспериментальи пасосии станци. Цуи тІехьаьгІа нефтеэарке а па йолаш ше яха езача продукци дІаккхачийта торо хургьа. Хіаиз из пасосии хьалъечара тІехьара балхаш чакхдоалаш латт.

Цу сургІача мероприятеца юха къоиъеш латт тха мехкдьттеи газя йоаха оаха автоматизации механизации ю халача балхаита. Кердача тедииказ пайда эиара, дикагІйоца технологи производствеиа юкъеихахьарах, талха а токкаш ший резервеех тха коллективе бйзза пайда ибарах бархІ бетта плаи тІехккоачашъьвй оаха.

Тха управление РИТС-шта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю Даиилеи Евгеиий Митрофаиович керте латтача шоалагІча РИТС-а коллективо. Цо барт бетта планагІа лаьрхІачуь совгІа дьккхад 18700 тоии мехкдьттеи 4483 эзар кубически метр гази. Скважиией пайда да эзара коэффициеит 0,973-ra дІаккхачаиьй, планагІа хила езаш яр 0,960 мара йоацача. Уж толамаш дьхдад цо массайоача эиеиьяша барттайна хьииаре къахьегарах. Хьалхарча дьккхе белгалдалаш. Деке кхиире къалегаи бригадиэ оператораи Г. А. Чииков, Б. И. Еланский, В. В. Бабич, А. С. Даиуденко, Г. П. Жуковский, кхы дукхха бараш а.

Балха ду дукхха халонаш иийлойи а уж тІехьаьгІа хана дикаи къахьегаи бригада скважинашта хургьа. Цара по капитальни ремоит ема цеха коллектива болх а. Укх шера по капитальни ремоит ей кхаа тІехкІоарача скважина, йоа прескважинашта. Цига дикагІйоача «бурув детгарех лоархІаи бз Н. И. Дорофеев, Н. Савченко.

Кхы воагІа лелаи лаьттаи кІаиа ремоит ечар гІулакхаш а. Цар укх шера ремоит яьй 128 скважина. Цу гІулакхо а дикка лукхагІа хилийтад хьадоакхха мехкдьтта. Цига шоай новкъостаитта хьокхам телаш кІаьсган ба оператораш М. Эдильгиреев, Н. М. Катухов, А. М. Усманов, У. Х. Висаитов, кхыбараш.

Пачхьалкхеи плаии социалистически декхараши кхоачашдеча хьииаре дакъа доаи управлеиеча дукккхача рационализаторааша. Бархі бетта кийч а яь пар производствана юкъейийхьай паччахьалкхеиа 30 эзар сом пайда беш йоа да 68 рационализаторски предложеии. ДуххагІйоача предложеиеша кьестолу тІеиэкоттара техиологически технически дешаш. Масала, РИТС-I смена иачальиика М. Х. Хасиутдииова еииача «№ 107 йолча скважине хий дІадахийтара нефтепроводах пайда эиарах» йолча предложеие кІезигйир скважинашта капитальни ремоит ева дІайохийта ха, паччахьалкхеиа ши эзар совгІа сом пайда бир. Хіьата управлеиеи керттера энергетикэ Г. П. Журавлеве, инженера В. А. Мельникова еииача рационализаторски предложеие шера 320 сом пайда бу. Иштта дика рационализаторааш ба гидрогруппа вокхкхаГйола инженер А. А. Гашоков, операторааш В. Н. Тараканов, А. Г. Мамонтов, кхыбараш. Цхьабакъьа, кхоачамбоацараш а ийслу тха балха тІа. Хьалха сайна тоъаш иц транспорт, къасстта трактораш, польемни, механизмаш, краиаш. Іа хьатІаохача гаьиа дап, хІьата цуиига лертгІа кийчо яра де деза балхаи дукха ца. Хіаиэе а ду гІулакха цІоагІа оарцагІбаиьккб комнуиисташ. Дукха ха йоацаш хиннача партюма заседаие дикар иа доаг. Хіьата мехкдьтта тІоаиашка давлеии хилийтара ший чухийтара дьлъе а тхо тІехьдусаи да. Уж кхоачамбоацараш ла а дьлха тхоай болх тобе, шера планш тІаийа социалистически декхараши толамаш кхоачаиие дерхІ оаха.

З. СИЗОВА,
«Горскнефть» НГДУ производственно - технически отдела инженер.

Мехкдьттахо

Василий Степанович Заваденкий Малгобеке эгара хьалха теха мехкдьтта кІеж Іьаргайина саг ва:

1933 шера Октябрьски районе мехкдьтта гІоначи волаш болх бе ча хана КПСС парте райкоме тІакхайка аьлар:

— Новкъостий, Малгобек хьалъеча новкъостап де шоай тоъо яр дахх деза шо.

Парте дола ший лоІам а лаьрхІа эгара-хьалхарчарна Малгобеке вода Василий Степанович. Хьалхарчарна массайна хала хиннад.

— Хала ха яр из. Палаткашка, эрхах дьхча цІеиолгашка дахар тхо, — дагалуво кхьаьиача мехкдьттахоче говраппа, гаманжашца хьатІакхуьлар эиаш йола оборудовани.

Малгобеке массайар хьийжа, сатийеа мехкдьтта дакхха йолаелар ии. Рябова, Туляша, Цесара ихо бригада.

Эгара хьалхара мехкдьтта кІеж теха хиина скважина кура латт Малгобека лакхача гурма тІа хІаиз а.

Завадский йохьашца хул нормировщик, планиои отдела, экономист волаш болх бен. 1939 шера Возиесенски промышлапка планови отдела начальиикапа вохийт из. Мехкдьтта довлла керда моттиг карааровеча хьииаре дакъа доаи коммуииста Завадске.

— 1941 шу. Къиза тІом болабеина шу. Мехкдьтта тІаккаха Йерт моместагІий. Цу хана Малгобеке тІаиагІйоца мехкдьтта промыслаш дІаихара йола комиси. Цу комиссена юкъе ва Василий Степанович а. Цуд тІехьаьгІа тІом тІа йола из.

Хіьата 1942 шера август бетта хала чоп а хиина дІабоалеиаци юа Василий Степанович. Вийзачуд тІеІьаьгІа йоа а балха йоца из. Коммуиста балха оиот, хьашар, денал довзача кулгалхоша духха ха ялдехьа эгара бекхаме токкхамерча участке хьожаиу Заводский Василий Степанович. Из болх бен хул парте горкоме, дешаш ца Орджоникидзе областной партийни школе.

Ше дІа меи ихьалъча ший декхарани шийгара дІадекари дика хьегадеш, даим хьокхаме къахьегап чакхдоа Заводский.

«За трудовую доблесть», «За победу над Германией», «За оборону Кавказа», Ленински юбилейни медаль — дукккача хана дешхьалъе къахьегарах, тІом тІа дахьа лацарах цунна тийина чот ял партгоацаи дукха я Сийлеи грамоташ.

Царна юхье я Василий Степановича хьамсарагІа хета 1965 шера № 927 йолча скважина буруи тоханеи Малгобеково-Возиесенски яхача моттиге лоаерча мидови тІоаиашкара промышлени мехкдьтта доккхачаии дика тодамаи дахарах Иохч-ІІлатІай АССР Лакхеъхьара Совета Президиумо ена Сийлеи грамота «Къахьегап тахкарах» йола значок а. Къста - къста хьеи къьяа мехкдьтахо ший вахарах, атта ца хиннача къахьегама ялькъах дувцача совгІатаиика.

Бакъда, коммунист Іемзиан гулуи вІашкалехка лаьта. Мехкдьтта управлеие вокхкхагІйоца инженер Западски вохча молагІа чоалаие гІулакх хилча ястагІа хьалха боагІа мехкдьттахой. Кхоачамбоацараш цаІ воза мехкдьттахо В. Завадский.

И. ПЛИЕВА сурт.

Керда маршруташ

Самарлийиаьле хьайиллай Ерригсоюзии керда автомобильаи туристически маршрут Грозный — Орджоникидзе — Пятигорск — Кисловодск. Царех хІара городе пхиица ди доаккхарда туристаша. Царца йовзарьеи исторически мОттигаш, уж Іогрба музеишкеи паркашкеи.

Иштта хьайиллай Ерригсоюзии керда автомобильни маршрут Кисловодск — Пятигорск — Орджоникидзе — Грозный. Цу маршрутах иичь бен болу туристаи Іогрба Грозие, Белана.

Керлача Ерригсоюзии маршрутапца дакъа лоаиаш хургара вай мехка тайп-тайпарча городашкара 6 эзар гаргга сат.

М. РАДОВ.

Газеташи журналаши— хІара цІагІа

Заводашка, фабрикашна, учреждеиешна, организацешна, дешаре заведеиешка дІадоладеиаш 1974 шера газеташтеи журиаляштеи язлуга.

— Цу ялархІамеча кампанега тхо кийчу дунха ха я, — йоаь «Красный молот» завода партюма секретара заместитела Починкина Валентинас. — Партюма цу гІулакха иьвастваяьв опыт йоаь 72 общественник. Къьстта дика дІадоладеиаш лелайоазон издаиьштта язлуга тхеиагІча, бархІагІча, ийслагІча цехашка.

Газеташтеи журиалаштеи язлулга дика вІаштІехьдьиихьад цехови партийни организацеи секретарь Емельянова Вера йоаь пхиагІча цхьа. Хіарене ворхІ-ворхІ издани язьвй цу цехерча партгрупогро нотельщика Садовов Василе, фрезеровщика Пустынников Лева, йиъ издаиена язбеннаб электросварщикаш Дзортов Махьмад, Лукеев Станислав, нарядчицаш Ныркова Зина, Самина Людмила, наладьщин Тихонов Никопай, кхыбараш.

Б. ЯКОВЛЕВ.

«СЕРДАЛО»

2-гІа оагІ. 6 сентябрь, 1973 шу

КОМСАШ ДИКА ЧАКХЙОАХАРГЬА

Иохч - ІІлатІайчеи комсаи лелаерий, 1972 шера хаоттама хьалаи во хиидадале а. пятилетка кхоалагІча, хоадамбева шера аика комсаи хьалъеча вІаштІехьдьиихьад. «Чеченингушиика» чхьагІар доаккхаиа предприятеигка кхача езаи я 90 эзар тоии чхьагІар доаха комсаи. царех 6245 эзар декалитр чхьагІар доаккхарда.

Объединеие системе комсаи чакхйоакккача сезоие болх бен хургьа цхьайтта чхьагІар доаккха завод, цу юкъе а Наигеречии районе «Знаменский» вииСовхозе кеада хьалъеь завод а.

Укх сахьате ерригача предприятеша 1973 шерара комсаи хьачуиарап чакхъяхарап ший кийчо яра балхаи чакхдоалап латт. Йь яьиай производствеии помещеиешта, технологически оборудоваиена, электро - пиромлоэи боахама ремоит, тІаеиай эшаш меи йола материалаи.

Комсаи чакхйоахача цехашка ер шу. духа кердадараш юкъеккихьа шу ларъла метагргоалап да: кІезига пайда луш хиичаиа пресса метта сахьата 10—20 тоии чакхъякка ииз бола поточии линеи оттаьй.

ЧІоагІа чхьагІар даккхара БРК-3М яха ийс керда установка юкъейоалаьй, цахдадап болх беш хургьа бедала ю болаш йола линеш. мезгопологреватели, брагоперегоииии ионнообменнии установкап, иштта кхыйола керда оборудоваиеш. Дукха болх баьб чхьагІар доаккхараша керда чхьагІар чудоттара тара кийчьец а.

План 8600 эзар декалитр йолча хІаиэе дика кийчьеи 10100 эзар декалитр чуйода емкостаи. Кирова цІерагІчеи «Комсомольский» яхачеи виисовхозаша хьалъеь яьхай хІараир 300 эзар декалитр чуйода чхьагІара хранилищаи. Столовии шампаиеии чхьагІар даккхара ІадаПъьйй даьрхІа йоаап беиккаи.

ЧхьагІар дикагІа хилийтара шерра юкъеихьхьарга керда технологически приемаиии методаша: чІоагІача чхьагІара ЙІовхалца обработка яр. ЙІовхала автолиз, чхьагІараша комплексии (шелдацеи йІовхацеи) обработка яр. столовии чхьагІараш кІезигагІа мистолитгаш технологии юкъеихьхьар. бедал кийчьеча ферменти препараташ юкъеихьхьар, бедала бентонитапа обработка яр, иштта кхыиарп.

Укхаза белгалдакхха деза дика чхьагІар комсаи чакхйоахача хана хьахуидига. Цудухьа ханал кьалха уж чуецар иййса дап. Комсаи кхоалаг боарамагІа дпаи дола шекар хьІаьта, сов миста хул. парца кхоачамболлаш хилад экстрактивиии ароматически веществаш.

Объединеие дика пІаитІехьбаккха иолабу чхьагІар доаккхаи юхейича отходаш чакхъяхара болх. Науреки чхьагІар доаккхача заводеи Калинина цІерагІча комсаи кхеча совхозеи юкъе йоллалй лакха кхьеъгама оисарле йола отходап чакхйоаха коленнаш, еррига заводапка йолаш я сок йоккха приеиособлеиеш, бнть болхаме АВМ-0.4 яха витамиини хьоара агрегатап а.

«Чеченингушиио» комисее яьча итого чхьахьекар Кирова цІерагІча, «Победа», «Советская Россия» яхача комсаи совхозиг заводап сезоиа дика кийчьеиа хилар. Кхыйолача заводшка а кийчоп болх чакхбаьккха бала боал.

ЧхьагІар доахарап тешап ба комсий беррига хьуьккам ха зеьха дІа ца йохийтап чакхбаккхарга хилараи цунах лика продукци кийчьергхилараи.

В. ЦИКУРИН,
«Чеченингушиио» объединеие производствеии отдела начальник.

ДОНЕЦКИ ОБЛАСТЬ. Кирова цІерагІча Макеевски металлургически заводе хаиал хьалха лотаьй реконструкци яь № 2 йола доменин пийик. Еррига а кердаьккхаха но цхьаи шера миллион тоии чоп арахецарга. Из хьалха арахецаи хииначуь шозза дукхагІа да.

Къьиачу домна тІехьара тоии металл арахийна 78 ди мара дьиаиадап. Хіьата, балха темпай сетевой графикага диллача ма агрегат 100 ди дьлъча мара болх бе йолаялийта езаи яцар. Из болча йиъ агрегато чоп арахецача цехе 200 эзар кубометр лаьтта дІаихъ дакхха дийзар, къьиа оборудовани кердача тайпара ихх вІашагІйолла, 9 эзар тоии совгІа металлически конструкцеи вІашагІйолла, кхыдола балхаи де дийзар.

«Максгрой» треста инженераша, болхлоша дьлча дикача балхаша, кхыча коллективаша шоай декхараш ханал хьалха кхоачаидар бахьан долаш металлургий плаи пад совгІа духа чоп арахеца вІашгІехьдаргда.

Доменин пийика реконструкци еш цига ирташ километраш трубопроводаи ехкар. Цара гІолла газ, тоІлаш фо, хий, іи хьакхаргья. Уж доккхий балхаи лоаиача хана дьль доахача хьиаре дакъа лаьиар къьяьгама ветерана И. С. Козловскг хургдаеча «Донбассэнергомонтаж» треста монтажиикий бригадо.

СУРТА ТІА: (ьарДехьара ьытгеха) монтажник Г. В. Шумеики, бригадир Н. С. Козловский, монтажник А. А. Дышлювенко.

Л. САМСОНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХИШ ДЕХКАЧА ЛЬЛТАЙ—ХАДДАНЗА ТЕРКО

Вай республикера дуккаrlа дола льлтаан кхоачамиллал тlоалал йеацача зоне дала. Доrlаш, лоа дехкарча льлташка кхочача тlоадалал шозза дуккаrlа я цlьацlайолча районашка, иеларсни хулаш льлтанаера лlакъста тlойлеш. Цу тlехlинга юрта беохкама культурашца хилданза дика хlуьжкъера хиш дехка леза. Цу дlабе республике дац дlахlари деш дари кlезига да ала дац, баькказ, ю кезаш дар дуьха да.

Льлтаашта хиш дехка инженерни системаш льалъе Ногч-Пlалгlайене йолаш Советски Союзан эттачул тlехьаrlа, баькказ, хиш дехкача льлтаай дуккал лоалам болаш ай да луш хьаденал 1966 шерашца. Цу шера май беттa дина-нача КПСС Центральни Комитета решени кхоачаш я ешшерача боарамах карадерзале доладеад хиш дехка льлтаан. 1972 шу долалуш республике дорrина хиш дехка льлтаай 111 эзар гектарга кхочаш дар, кlаьта йиг-лагlа титтаьлтка чахйолаш 17 эзар гектар кхы карадерзале я дерхl.

Полаш йолча хиш запасаrа я карадерзале йиш йолча льлтаашка а дикlача дlало болача хана хиш дечкеа, кlара шера бизза хьуькъам баккха йиш йола льлтаан 258 эзар гектарга кхоачаде йиш я. Цу боарамга кхоачаш льлтаан карадерзалеrа дlадlаъле дерхl доуссаrлаш дакъе йолаш йолаш хиш дехкара системаш эргаяка товарна, кердlаран хьалъхрен чотах. Тlийра, Шолжа, Аргуна. Аксан дих пайда я эцаш.

Хоша да боаттlача тайпара пайда я эцаш хиш дехка льлтаан леладелг кеадоаттка, совхозашка юрта боахама культурш дика хьуькъе, цар тlара шера шозза хьуькъам баккха, кlара шера кхоачамбалла хьанбанта доакъар лададе торе хулиlга. Дlухаrlа пайда баргбоч-на тайпара льлтаан леладар вай республике бокхха лоарlам болаш да, кlаиа вайча республике бахача наьха дуккаrlа диллача кlама дlаюьи леладу льлтаай башхя дукка доаиэнаъ. Цу тlулаккх йоаrlаш йола терко ца еш да цхьаъна боазамий кулгалкхоl, специалисташ. Из бахьан долаш хиш дехкача льлтаашкара хьуькъам кlезига да.

Ерригача дlайийча баьназа-рий культурех 78 процент хиш дехкача льлтаай тlа йийна я республике, ялата культурех — 20 процент, шекара секкlах — 33 процент, гиларех 10 процент.

Даннеца хьагьокх хиш дехкача льлтаашкара йlсаллуца пятилетка хьалхарча шиа шера бьккха дьуькъам баркlлаrlча пятилеткаш юкъера лоарlам бекхачу дозалле дукъаrlа боаиlаrа, тlаьта хьажкlаш, шекара секкlан, гурахь дlадув кlан кlезигаrlа дьакхlаrа я.

Цу деша шийлхашта уйла е дехкарийла бе юрта боахама болхlеl, специалисташ, боахамий культхlоl, кlана аьча хиш дехкача льлтаех бина найза тlулаех республике гаьина тlехьаъу-сандаь.

Цхьабакха, цхьаццча боахамашка, бригадаша, отделеношка хиш дехка льлтаай дуккаrlа терк-кавбеш доладелча моттташка юрта боахама культурш дика хlуьжкъер.

Грозненски опытно - мелиоративни станце чубоаrlача опытно-производственни боахаме 1971 шера хиш дехкача льлтаа хlара гектара тlара дьакхкар 42,6 центнер яа, 470 центнер шекара секкла, 206 центнер бьнадаларш. «Аргунский» яхача совхозе соахка пшта хlара гектара тlара дьакхкар 45 центнер кlа. Шерра-шера юрта боахама культураш дика хlуьжкъер. Шийрни районерча «Красный Знамя» яхачеи Ленина цlерагlчеи колхозашца.

Соахка дуккаrlа хьажкlаш яъхар хиш дехкача льлташкара «Предгорный» совхозе (гектара тlара 45,7 центнер, «Джалкъ» совхозе — 38 центнер, «Лермонтовский» совхозе — 36,5 центнер. Этlара кlезигаrlа фуалъйхьха хьажкlаш яьхар «Кавказ» яхача Малгобекски колхозаи (3,6 центнер), «Советская Россия» яхача грозненски колхозеи (2,8 центнер гектара тlара). Кхы толашаrlа хиндацаи тlулаех «Озерный», «Юбилейный», «Ингушский» яхача совхозашца а.

Хиш дехкача льлтаех бизза пайда ца эцара бахьан да цхьаъна дехкамашка цу льлтаай хам ца бар, царех хьаболаача пайда лоарlам да бар. Из пшта хlидар бакъду, соахка хий ца тохаш бархl эзарн ах эзарн гектар льлтта диса хlидаро, цунах ших эзар гектар хlамаи цlайийча льлтта я долиш, совхозашца цу шера 5,7 эзар гектар хиш дехкача льлтта хиш ца дохка льлтта санна-ца леладаро. Из леладаяй тlулаех дог лаьнаrlа.

Хиш дехкача льлтаех пайда боргбоч. нагаъха санна царна тохаrlа доаrlача хинеи, сиххеи, порrаrlа доаrlеи хий тохаш хуъе. Хlъта вай республикерча хьалашка дуккхача культурашта вла-гоарядкои хий тохар вегетационни тохачунца тардеш хида а

Дlайийна культураш	хиш дехкача льлтташкара		хиш цадехкача льлтташкара	
	1970 ш.	1971	1970	1971
Ерригача ялата культурех	5,94	5,74	5,32	4,79
Фуалъйхьча хьажкlех	7,95	8,58	6,34	8,58
Шекара секкlах	2,67	2,55	2,86	2,90
Коартолех	6,57	10,87	10,66	9,66

Юкъарча хьайбашта маьшша дохьъара база вlашаrlйоллар, хоша маларга, хиш дехкача льлташ тlа дукъаrlа дохьъара культураш хlуьжкъеи хlнча мара дlазза чакхдаргаш. Республике хиш дехкача льлтаех кхоалаrlа дакъа дlалоаи дохьъара культурашца. Бакъда, уж культураш хlуьжкъаеlга эсала лел. Бархlлаrlча "пятилетке юкъера ллархlара республике гlолла хlара гектара тlара хьажкlий дало 170 центнер мара яккхалъар. 1971 шера — 141 центнер, соахка — кхы а кlезигаrlа, пшта кlезига хьажкъаш да специалисташ. Цу тlехьа-кхыболча доакъара культураш я. Хlъта хьалха латта боахамаца да республике гlолла доаккхачуча кхоззз - дlазза дукъаrlа хlара гектара тlара доаккхачи.

Бохкха лоарlам болаш да хьайбай боахам, дегlабоалабара дуккхача шерашка дархlа культурин дьагlенаш хиш дехкача льлтаашкара дола дешаш, мелиоративни лагалоатгаде лелор да цу льлтаай боагглаш бола лоарlам беш хилар, цар тlара бокъкха ерригача культураш хьувкъам дакъбеrа йlаллочкхаллар.

В. НОВАК,
Грозненски опытно - мелиоративни станце директор, юрта боахама Iилмай кандидат.

А. ТОЧИЕВ,
Нохч - Пlалгlай АССР юрта боахама министерстве инженер-мелиоратор.

ФОТОИНФОРМАЦИ

Смоленски дьнокомбината колдектив пятилетка кхоалаrlча, хоалдмбеча шерара декхарашца хlнал хьалха кхоачашдара яхье яьнай. Ворхl бетта планал совrlа 8 миллион метр гарrта кlада арахlнаца цо, 25 миллион тонн хьоаса а кlйчбаьб.

Кlадай дикал тоаяра дукха кхъхъеташ да предприяте художникаи. Шу чакхдалалехьа 50 керда сурт производственна юкъе-планrlа 40 мара да доагlача.

СУРТА ТIА: тlехьожамхой Олиа Глушенкоан Лариса Куликанна кийчача кlадара хьожаш ба.

З. КУНОВА сурт, ТАСС фотохроника.

Къаьстта дика къхъеташ я пятилетка кхоалаrlча шера Грозненски макаронни фабрика коллектив. Кlара бетта планан тlехьхоашъеш хьайбаrlа иг. Цудухьа ер шу долалелча деш планаrlа лаврlачуч совrlа цо арахlнайай 113 тонн пайп-тайпара продукци. Хlъаъта' заделеи совrlа маьхьала ыкхха продукци 41 эзар сом мах болйеи я. Иштта къхъеташ бархl бетта план хаиал дукъкха хьалха кхоачашъеш фабрика болхлоне. Къаьстма оссарле лакъкъера задани 3,2 процент тlехкоачашъеш цар.

Къаьстта дика къхъеташ белгалъхьча я цига мастер Катраева Раиса керте латта бригадаца, расфасовщицаш Конарева Лидия Николаевна, Воробьева Серафима Андриановна, Паразьин Мария Карповна, кхы дукъкха барам а. Кlара сменаrlа нормаи юкъера лакъкъера задани 3,2 процент тlехкоачашъеш цар.

СУРТА ТIА: расфасовка ыкъа продукцеча къоман ба бригадир Р. Кононова, расфасовщицаи Л. Конарева, С. Воробьева, М. Паразьин.

И. ПЛИЕВА сурт.

АМБРОЗИ ЗУЛАМЕ Я

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Вай республика-льлтаан-ламе хьалаш тlоаrlа льлтуъ болаш да кохозашка, совхозашка, бахача наьха кооперача бешамашка юрта боахама культураш хlуьжкъера. Бакъда, цунна тlоаrlа новкъарле ю оасаро.

Халахете а, вай республике цу зулаамера оасара баьцанца къовсам лоаттабера хьалаш-воrlа да Кlилбаседа Кавказа кхыча райомашца инейдича. Кхъаъта тlоаrlа тlа уллае йолаш амбрози цунна дукха яржарах ехъраме тlулаех эттал.

Льлтаашцара хьоналаи тlоадали дlаувзаш юрта боахама культурашта доккхуа зулам ду амброзе. Иштта, амброзе цхьаи тонно 948 тонн хий чулуъ. Хlъаъта кlиппо 391 тонн мара чулаш. Нагахь санна цхьаи квадратни метра тlа 10 амбрози хlинча цхьаи гектара тlара ши эзар тонн хий дов, из 200 миллиметр атмосферни тlоадал я, вешта аьча вайиг-га ахкан. хуьа тlоадал я - из. Тlоаrlа къераме я амбрози наьха унахцlеннна - а. Иштта, амброзе зиза тохача хана. (августе юкъе кхьачачаъь сентябрь бовлца), наха аллергически дазар (аьла хорш) хул. Садолаъча хана кlамарга хьана амброзе зиза пьлъцах воспалительни процесс хул (насморк, бlарех хlин уъ), дета, пехьаита тlоаrlа новкъарле ю. Из лазар хинна наха дуккхача хана болу цу дуьуп буе.

Амбрози хьа на хlилийта а деrlа да ййта я йиш я, хlъаъта цунна дхьана, цох хул лазарап на хlилийта а тарлу. Амбрози цхьаи шера хьаduуза буш хlилрах тарра цо зиза тохале ю дlалькхуъча хьатlаухуъча шера из хьа ца хlилийта инга кхоачаrlба. Гуйре тlаяца из бу буш йитача фу хьахурга, хlъаъта из цхьаи амброзе тlа 23 — 100 эзэрга кхоачаш хул. Амброзеца а кхыча оасара баьцанца а хадданза къовсам лоаттабара республикански районни оперативни группаш вlашаrlехкай. Тlехьхарча хана дикаrlа бу из болх республике.

Амброзена, кхыча оасара баьцанца духьала дика къовсам лоаттабу Иазранovски районе. Из болх вlашаrlехьбакхара де мел дезар-лаьд райисполкомо. Амбрози дlаякхара къаьстта дуккха кхъьег «Октябра 40 шу» яхача совхозе. Из болх беш ба района кхыча боахамашка а.

Цхьадола баlхаи дьд «Ахлан-чуртский», «Ингушский» совхозашка, «Кавказ» яхача колхозе, Малгобек городе а. Цхьабакъда, мабоаrlа лоаттабаца амброзецара къовсам массанаьхьа а Иштта, мисала, амбрози лаяха баьцани я «Иазрановский» совхоза бешамашка, совхоз - техникуме.

Шийлъ дlалькхаи амбрози «Алханчуртский» совхозеи «Кавказ» яхача колхозеи, Малгобеке

Урус-Мартановски районерча «Гойтинский» совхозе дика йоазаш я хьалха латта доярка Абубакарова Хеда. Цо денна дош масса хона цуи хозяча гlулаккхаш, хьаьнаrlча къхъеташ «Гоаrlъуш хул. Ухх шера, пятилетка хоалдмбеча шера планиг ше лелабеча 17 latтагара хlарамегера 2500 килограмм йоаккхаш шура яккха сваш яр из. Баьцца цо социалистически лъье а яьнна лаврlаеар 2800 килограмма кlезигаrlа йоазаш шура яккха.

СУРТА ТIА: Абубакарова Хеди — «Гойтинский» совхоза дика-rlа йоаз доярка.

И. ПЛИЕВА сурт.

«СЕРДАЛО»

3-rlа сеаrl. 6 сентябрь, 1973 шу.

Шелковской районера хоамаш

КОЛЛЕКТИВЕ ХЬАЛХА БА УЖ

ОАХАМ ДЕРИЙ СИЙНА

«Коминтерн» колхоза правлене здаиене юхье лакъкъера флагштока шерашца я къастбагма сийлен байракх. Хlаиз из урагlъхьийгай гурахь дуз яьлаш дlадерз оахам деча дика болг беча механизатор-ий Тесаев Павла, Гаглаев Залбу-дина, Гайрбеков Бека сийна.

ХЬАЙБАШТА ДОАКЪАРА ЛАЬРХIА

Гуйре тlаьца яьлаца мошача доакъарца iалашде йиш я хьайбаш. Цу тайпара доакъара лаьрхlа колхозе къастадьъ 100 гектар льлтта. Уьх денношка цу тlа горохаца хьа кеп дlабийна баргбе механизатораш.

БАЬЦАШ ЧУЭЦАШ БА

Ги денкке 50-гектара тlа дlайийна суденкеи сорго-суденки гибриди чуэца езаш ба колхозе. Ги доаккхаи йола бешаш чуэца болабелар уьх деношка комбайнераш Козлов Ивани Пономаренко Ивани. Хlинзале я 30 гектар совrlа уж бакъдеи чуийдай цар. Ги дика хьадеал — хlинзале из дlадаьлийтад 150 центнер совrlа.

М. ТКАЧЕНКО.

ДИКА ХЬИЙКЪАЙ ХЬАЖКIАШ

Хьажкlех тоаделна уллу Супжерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза звеньеволий Гордиенко Николай 200 гектар хула кка.

Бакъда, цхьа бутт хьаяха цун юкъе гlолла тlехьоалачо корта лостабора:

— Дайра Николай хьайца хьа, — аьлеш.

Цlаьхха иа хьа тlоаrlа нйрчадаьккхалар иа. Лоралеш. тlаьта, тайда. аьча Iоохкаеша яр. духхьал тlадамий чlеrlаш маре ро хlама па юсиш. Тlаьххьа цар кlудж тосса ха яр из...

Духхьал цхьа Николай мара вешар ший кка селла хеъьа доврг хидарах да тешаш. Хий дехкаш, удоберешца кхоабаш иза болийтар цо хьажкlашка. Човнаш ергза, къайлаеллаш боладелар. Хlъаъ вlалда па иа царна кхиттабий а хаш. Уж чуэца кийпо яь ва ух уьх деношка цlи хеза механизатор.

М. ЗАНГИЕВ.

КПСС грозненски горкомо мота а ял тlаийай оператор Анна Басильевна Сарычева керте латта электрообессоливающи участка партийни группа балха опыт.

— Ийс коммунистах латт тха партгруппа, — йоаь Анна Васильевнас. — Хlаране партийни поручениеш кхочашъелга, пройзводстве хьакхоъ телаrга Iалашде гlерт тхо. Масала, Р. Г. Томина установка профгрупоргалала керхай, А. Д. Нагорская полигнформатор я, С. Н. Никифорова хан - ханачаха «Нефтяник» яха пенгазет арахеп. Группа собранешка дуьи производствен коллектива общественни вахарех лоарlхlамегlа дола дешаш, мелиоративхоата коммунистическим интернационализми, кхетам балара болх чlогlбара де дезаш.

Духха терко ю партийни группас рационализацен кхомбарен дешай. Партгрупоро духхьал ше взар сома электроэнергии. Iни. реагенташи кхое - лекхараш тlайийал. Цунгара хьоккхаи а знаш иштта декхараш тlаийийа я кхыча операторша а. Установка берригача балха яlинар ю партгруппа. Соаккхара производственни программа ханал 12-ди хьалха кхоачашйир установка. Иштта дика лел гlулаккхаш уьх шера а.

Чоалаше я установка управленче пульт. цхьабакъда гlулаех довзаш сихси доал ду балха профессионата оператора Анна Васильевна Сарычеваc. Ший гlулаеха бокъонца йола товзаrlч и из. Иштта еза цунна ше ткъай ишъ шу дlаденна професи а.

— Ставропольски края Озек-Суат яхача моттигера мехдыхьта хоачаш кхочаеча тlа, — йоаь Анна Васильевнас, — резервуарашка дуьха латийбаш ма. Ихьан дийнаьлъ буси В. И. Ленина цlерагlча мехдыхьта чакхдоахача заводе эоараш тоинан дикал лаькха йола бедал дlаккхоачийт оаха.

Хьаэцаргьа вай предприяте цоллагlча цеха янгьлагlа участок. Цунна керте латт коммунист Петр Федорович Кондюков. Бокккача безамца дувц Петр Федоровдча участка хьалха латтарех. Царна юкъе ба участка партгрупорг сдесарь Д. С. Астахов, коммунист оператор Н. И. Мирошниченко — профорг, коммунист оператора Глотча О. В. Хакова. Къаьстта докккал деш дувц цо ше волча латтача электронно-вычислительни машинах. — Бензин кийчаrа чоалхаше йолча процесса доал ду машинас, — йоаь цо. — ЭВМ санна йоаь автоматически система установке, Грозне меттеа берригача мехка а керда хlама да. Из хьакхоллаш хиннарех цаl ва коммунист инженер Е. П. Печинников. Iилмахощен конструкторашцен, инженерашцен болхлощеи Рязане из машина хьакхоллаш, Грозне дlаоттавеш хинна из. Хlъта хlама цунна доал дер а йоахо ер а ва.

Машина балха программировани еш ва Евгений Павлович, дерrтта теркам тlаболхийтаи гlулаех ду цо цунна. Из машина балха юкъеболаара чотах 6-зза алсамыьнай бензин доакххача установка балха овсарле. Цунах шера бола экономически найда 600 эзар сом дз. Мехдыхьта продукташ зехьа йоалеча кlезигде, продукци якхарга дlабода мах лохбе торо хулийт машино.

Предприяте эттара бехктохкамегlа дола гlулаех да продукцена реализаци елга. Предприяте ше шийтта тайпа продукци арахрц. цуа сонгlа 45 тайпа кхыча заводашкара а ййе. Хlара дийнаьх погрузочни эстакадашкара Советски Союзан доазол дехьарчен механдыхьта чакхдоахача предприятей цlерагlа итташ машинаьккъа эпеленаан дlайолх. Эпеленаан дlайохийтлга Iалашдеу наличийчий сменаша. Царех бокъо а йолаи дикагlчарех цаl лоархl Къаьхьегама Шечаа Байраха орден деи делаю коммунист Саламаха Анатолий Матвеевич керте латта коммунистически къаьхьегама смена.

— Са смене 10 саг ва болх бен, — йоаь цо. Покkха яц тха коллектив, цхьабакъда, тайп-тайпарча наха юкъерча барт-цхьаъгlонгеи къаьхьегам безарген диллача тlехlинга я. Дикагlа болча боахлой цlераш йоахаргьа аз. Уж бар эрсе Веревкина Татьяна, нохчо Хайдаева Дака, украинка Донать Люболь, татарка Кутбутдинова Зугара. Царех дикагlар кхоастае хала да. Массане а дика къаьхьег, коммунистически къаьхьегама ударникаш ба.

Цхьа шиу ял шиу хьалха «Профессех дикагlъар» яха цlи яккхара кхыйолча смена ялъе тlайийхар Анатолий Матвеевича сменаш. Яхьа итоган Хара дета юкъе-хьоллаш. Грозне дlаоттавеш хинна из. Хlъта хlама цунна доал дер а йоахо ер а ва.

Машина балха программировани еш ва Евгений Павлович, дерrтта теркам тlаболхийтаи гlулаех ду цо цунна. Из машина балха юкъеболаара чотах 6-зза алсамыьнай бензин доакххача установка балха овсарле. Цунах шера бола экономически найда 600 эзар сом дз. Мехдыхьта продукташ зехьа йоалеча кlезигде, продукци якхарга дlабода мах лохбе торо хулийт машино.

Предприяте эттара бехктохкамегlа дола гlулаех да продукцена реализаци елга. Предприяте ше шийтта тайпа продукци арахрц. цуа сонгlа 45 тайпа кхыча заводашкара а ййе. Хlара дийнаьх погрузочни эстакадашкара Советски Союзан доазол дехьарчен механдыхьта чакхдоахача предприятей цlерагlа итташ машинн

Доазол дехьара
коммунистическое знамя

АРГЕНТИНА: дикагIча оагIорахьа хинна хувцамаш

Дукха ха йоацдац хилар Аргентина Коммунистически партие XIV съезд. Болхлой класса деналерча авангарда съезд 27 шера эгтара хьалха гуччахь вIашагIкхиттар. Тхьаь пхиъ шерал совгIа ха я кIоаьртача подпольен къизача репрессейн хьалапка коммунисташа къовсам лоаттабу. Уьх шера май бутт чакхболалаш правительства декретагIа гуччахь болх бе йолзелар компартин. Аргентина компарте ЦК Исполкома члена - Родольфо Гиольди малларг, из «де йиш хиннад. Демократе бахьанне хьалхе тIагIертта къовсам лоаттабарах».

Алхха IалахIача шера 500 забастовка хилар Аргентине. Царна южъе лакъа лелаар 14 миллион болхлочоь IалахIечча салгIа. Мехкарча общественно - политически вахара либерализаци ца йича кхочачиде йиш йоацу экономически хилашамаш ца, яхаш IIалехар къахьегIамхошца. Цунна цхьана уж духьал бар мехка доазол дехьара монополеш чугIерта-ра, тIема хуитас чакхбоахача аразъара политически накъа.

ХIаиззе а ала йиш я общества социально - экономически политический структура Аргентине хувцаенна, ашна. Цухучка хIанз мехка эгтара хьала мах а бен, XIV съезде кхамаьл деш Аргентина компарте ЦК Генеральн секретара Хероницо Ариедо Альвареса дьлар, сентябре президенсти хоржамаш хинчуьл тIехьаГIа тIаенача правительстас «Кхамаи социальни кортамукъален программа деррагIа чакхбоаккье коммунисташа из хьалловацарьяш», вьана.

Аргентина хIанзарча Iаьлалаша изъайоца прогрессивни мероприятеи чакхъьялай. Кхълетамхой демократически боку̀ноаш Iотеiаеш дола репрессивни законолательство дIадьлыкхад, Куба̀нара IгIулакхаш юхаметтаоттадьал, социалистически мехкашгара торговни бувзамаш шерлаьд.

Кхетадеш махиллара, пIьхха хинна хIама да, ала йиш яц Аргентинера ъхал хувцадалорах. Латински Америкее тахан чIоагIлуш латт кIоарита социально - экономически хувцамаш дара процесс, шерлуш латт кхамаи. суверенитет чIоагIъара тIехьара болам, доазол дехьарча молополенска кхоал ца лайташ Iалама гаишни лорадара тIалерзалдь хоалдолбалаш дара тIулакхаш чакхдоак. Аргентински событех хIанз латиноамерикански континенте бархаш латтача кховсамах хьахинпар да ала йиш я.

Мехка хинзача позитивни хувцамех дувцаш, белггала альча воеии диктатураца; дIаяккхарх КПА ЦК Генеральни секрéтара белгалдаккхар, прогресс пIахо а -ярашап доа хьалап хьахинна дале я кховсам лоаттабе беза, вьина. Из кховсам, съезде политически резолюне тIа малларг, тIаберзабь хиъа беза антиолигархически антиимпериалистически чулоацам бола «шера я чIоагIа а демократически цхьоагIо хьарах».

В. ШУХАНОВ.
(АПН).

КЕРДАЧА КЛАССАШКА

Парте, правительства хьалхашка, отгадь сийлахь - докхха дехкараш кхочачIадара аьттув болашагIа дола хьалап хьаухулап латт вай республика школашка хIара шера. Керда хьалъю типовой школаш, йолаш йолчарна кхы тIа а хьатIаю керда помещенеш. Цу гIулакхаша торо хулийт кхувш йоагIача тIехьен дешара хьалап тоаде — кабинетни система вIашtIехьхьяккха, занятеш цхьан е шин сменагIа мара ца хилийта, кх. дI. а.

ХIанзза дIадоладеннача дешара кердача шера цу тайнара дешара хьалап тоаденнад 320 мотгиг йола пристройка эксплуатаце дIаенача Гузермеевски районна Суворов-Юртарча, 160 мотгиг йола пристройкаш хьалъьяча Надтеречни районерча Мескен - Юртарчен Сунженски района Орджоникидзевски станицерчен дешархой.

Ший ханнаха дыь лика совгIатташ да уж шераш яьхача юрташ-карча школаша.

М. РАШИДОВ.

Керда типовой школа хьалъьяй г. Грозне № 4 йолча микрорайоне. Сирда, парIата 32 дешара класс, цун совгIа химе, физика, биологе, кхъьсараша, кхы-йола кабинеташ, фотолаборатори, 250 мотгиг дьлрхIа актови зал, гимнастически зал, 360 сар чуяхкхал хIама дуа зал, кухни и керда хьалъьяча школе. Лоацца аьлча дешархой торо хургьа шоай школе дIайха дьар дьа, кердача художественни, хIьаьта дешара фильмашка хьежа, спорта тайп-тайпарча секцеика IомабIала.

Кьасьста ала безам бе спортинни юкъмоттигах. Пишлоп ерана уйлаца чакхдьхад дешархоша эшап дола спортивни хьалап хьаххолларах балхап. Ишта, тоаа кIиъьь я футбольни майда, дIоахьаллеи лаккалеи кIуьсаваларах кIоагIап, баскетбольни волейбольни площадкаш, гимнастически городок. Цу гIулакхо торо хулийтарча дешар хьежарах кхетам балоран ишйеса, дешархой спорта шерна кокъьоаца а. Цу деррагача хьалапа дагадохийт «Унах1ечача дегIана — унах цIена уйлаш яха дешап.

Уьх сурта тIа йоаца гуча керда хьалъьяча школе йоай дешар дIадолладьь 1280 дешархочо.

И. ПЛИЦКА сурт.

Заводе болх беш ба дезал

ДIадахача шера «Урсус» яхача польски заводо 45 вэар трактор эрахийар. Цига хьаэ 30, 45, 75 говра ишт бола трактораш. Цу машиний дикалах дуьи Москве хинача «Сельхозтехника - 72» яхача выставкеи Лейпцигски дунен халкъашта юкъъера ярмаркеи цавна дешо медалаш кIадро, тIаьта Будапештски ярмарке дотоя бронзовни медалаш кIадро. Дукккача доазол дехьарча мехкашца нйю «Урсус» яхь трактораш.

Дукка бхаккой лелаьлаш бI «Урсусе» къьъсагIа. 15 вэар саг балха волча коллективе тIика бовзаш ба Маркевичар дезал. Цун дас — Маркевич Петрас кхуьчейни цхьа болх бу. 17 шу ла. Из слесарь - ремонтник вI. Сесаг а ши воI а цу заводе ба.

ВокххагIвола воI — Ян — фрезеровщик, по болх беше кагIрзой заводской школа яьккхай. Соахха заводерча техникуме деша воллеениза из.

ЗIамагIвар — Вальдемар — башха дика токарь, предприяте центральни лабораторе болх бен ва из. Цун, оалаш ма хиллара, хьоШо кулгаш — да, Дас - бIарг а локхаш кузнечни цехе болх бе волаьвлар из. Цун тIехьагIа эскаре «Iуьлах» де йаха вехаш хилар, цига муькъагIа шиI говзал кхы а лакъье йиш хинна яр. Эскаре «Iуьлах» дыь вахна IIавоагIаш цун кисе дооллар лакха говзал бола товарь ва вахна лелна документ.

Заводаца а шоай балхацара а безам, эгтара хьалха, цIагIара йиъаЬ кагIрзоша. Цар цIагIа «IоагIа дордеш леладу 1964 шера хинача ПОРП IУ съезде «Урсусе» коммунистий делегата Маркевич Петрас дыь къьмаьл тIадола гаьет. Дукка пачхьалкхеи совгIаташ, цу дахьле Польша Юхаметтоаттаьра Орден а енчай Маркевич Петра. Цхьаьъка а боча совгIот да цуи — «Урсус» завода заслуженни болхо яха Знак.

— Тха да, — йоаз Яна, — делала юкъе эгтара ъьнар дола - шагIа ва ,цо шийна тIадилар лог лаэаш а цIена а кхоачашду.

Маркевичай ваошавски квартерера массеи минута йиккъ бича электричкас «Урсус» дIакхоачаву.

ХIара денна из пиъь бу дас, ненас, цар шин воIо. Цу ъьзаьла мел дар — шIагIара хьал, общественни положени, уж наха лоарх1аш хилар — деррига а заводца дувзадённа да.

Людвиг БУРСКИЙ,
польски журналист.
(Интерпресс — АПН).
Варшава.

МАШАР—ХIАРАНЕ А МАССАНЕ А ГIУЛАР

Шена уйла йолча берригача наха санна, социалистически Болгаре къьъсагIамхошта а машарен халкъьй доттагIаленн символ я Москва. Цудухьа чIоагIа гIалдаха тIаийаш машар къьъпаьлча низий Дерригдунен конгресс Москве — СССР столице хургьа аларах болх хоам.

Тхона, цул къьлха 1962 шера Москве хинчаьа массеиъьъй а гера дIалаккхарен машар оттаьрен Дерригдунен конгресса делакъашхоитта, ший доарх1амга дидаьча машар къьъпаьлий ерриначча конгрессел тIамна а эшап ца хиннача дог тохадолийташ йолча ву форума заседанеи йиш-лургьаш. ХIанз хургйола конгресс хьы а йоккхаIа гIулгача. Из хьатта хургхилар къьъекхар дуккхача дунен халкъьашта юкъерча, региональн, къамий организацеий боламийн виккалаца дакъа лаьъаца Москве хиннача шиъ консультативни вIашагIкхетаро.

Машара ниъаш тIа-тIа котбуьлач хана болх беш хургьа конгресс. Вайна а гучу ешийлачу конгресе. Вайна а гучу ешийлачу конгресс. Вайна а гучу ешийлачу конгресс. Вайна а гучу ешийлачу конгресс